

FRANKFORT, den 18. Junij.

Brieven uit Konstantinopel van den 31. Mei, welke men door buitengewone gelegenheid ontvangen heeft, melden, dat de Porte aan den Nederlandschen gezant hare wensch heeft te kennen gegeven, dat de Fransche en Engelsche gezanten mogten terugkeeren, ten einde op den voet van het traktaat van 6. Julij over de Grieksche aangelegenheden te onderhandelen. De Porte schijnt, nu er oorlog met Rusland is, zich Frankrijk en Engeland tot vrienden te willen maken. Men verwacht een antwoord der Porte op de Russische oorlogsverklaring. Overigens is het te Konstantinopel rustig. De vervolging tegen de Armeniers is gestaakt, voor de verlichting der Franken wordt op allerlei wijzen gewaakt. — De wespachta's zijn, elk met 12,000 man, naar den Donau vertrokken. Voor den noordelijken ingang van den Bosphorus zijn 15 oorlogschepen geplaatst. *Mussein* pacha is met 15 generaals naar Adrianopel vertrokken. De groothertog van Saksen-Weimar is den 14. dezer aan eene beoorte overleden.

PETERSEBURG, den 7. Junij.

De officiële Courant meldt het volgende: De laatste berichten van den heer vice-admiraal, graaf van Hezden, van den 19. April, behelzen de meest gewenschte bijzonderheden aangaande den toestand van zijn eskader, en den voortreffelijken geest der manschap, die van ongeduld brandt om nog nieuwe lauweren met die, welke zij in den slag van Navarino plukte, samen te vlechten. Het geeft ons des te meer genoegen omter lezers deze berichten te kunnen mededeelen, dewijl men niet beter dan met daadzaken de tegenwoordige uitstrooijels van verscheidene buitenlandsche dagbladen kan wederleggen, die onder de Rubriek « Malta, den 13. Maart » het bericht van eene gewaande munitie mededeelen, welke op het schip *Zob* zou ontstaan zijn. Wij kunnen stellig verzekeren, dat deze geruchten ten eenenmale bezijden de waarheid zijn. Men meldt het volgende van de vesting Anapa: « De Rus-Keizerlijke luitenant-generaal *Bennuel*, die tot het leger van Georgien behoort, die sedert den 1. Mei op den zuidelijken bevel van de Zwarte Zee werkzaam is, heeft bevel ontvangen om deze vesting te belegeren en in te nemen. Dezelve is gelegen aan de Zwarte Zee en heeft 3000 inwoners, welke voor een derde gedeelte uit Turken en overigens uit Circassiers, Armeniers en Grieken bestaan. Zij werd in 1784 door de Turken gewonnen, nadat de Russen de stad Taman hadden in bezit genomen, welke aan den ingang van de zee van Azof is gelegen en de handelaars van de Circassiers was. In 1785 eene vesting geworden, werd zij den 16. Julij 1791, door den luitenant-generaal *Gudowitsch* stormenderhand ingenomen. Bij den vrede van Jassij, in 1792, bekwamen de Turken dezelve terug. In 1807 viel dezelve wederom in Russische handen. De generaal, de hertog de *Richelieu*, tastte haar van de landzijde aan, terwijl de admiraal van *Traversdy* haar te water blokeerde. Bij den vrede van Bacharost werd zij nogmaals aan de Porte terug gegeven.

De vesting, hoezeer van veel geschut voorzien (ongeveer 100 stukken) is zeer vervallen. De Turken hechten groote waarde aan deze plaats, alwaar een pacha zijn verblijf houdt.

Volgens *Thaibout de Morigny (Voyage en Circassie 1818)* is de menschenhandel, welke Anapa met de bergbewoners van den Kaukasus drijft, niet gering. Deze volken verkoopen de gevangenen (Russen) die zij maken, en verruilen hunne meisjes, welke naar de harems der grooten te Konstantinopel gebragt worden, tegen wapenen en kriegsbehoelten. De haven is enkel voor kleine schepen geschikt, en vooral bij de winden uit den Kaukasus onveilig. Het bezit van deze plaats, is als de sleutel van Kuban, voor het Russische Rijk van groot belang, en ook daarom wijt zij het middelpunt is van den verfoeilijken menschenhandel en der wederstreving van de onafhankelijke volkstammen van den Kaukasus tegen de zachte en christelijke wetgeving van het Russische Rijk.

PARYS, den 15. Junij.

De heer *Labbeij de Pompières* heeft bij zijn voorstel, om de gewezen ministers in staat van beschuldiging te stellen, hun het volgende te laze gelegd: 1.) *Het zetten van vijanden van den staat in allerlei posten.* Monniken, die bij 's lands wetten, voor vijanden van den staat verklaard worden, zijn die niet in het geheim teruggeroepen? Zijn zij niet in allerlei posten gezet en tot de hoogste waardigheden verheven? — 2.) *Haat tegen 's lands instellingen.* Het gewezen ministerie heeft het bedrog bij de verkiezingen ingevoerd, eene zevenjarige algemeene, in plaats van eene jaarlijkse gedeeltelijke aftreding der leden van de kamer der afgevaardigden bewerkt, de gelijkheid der kinderen voor de wet willen vernietigen, de censuur hersteld. — 3.) *Het niet uitvoeren der wetten.* Bij plechtige regterlijke uitspraken is gezegd, dat het bestaan der jezuiten strijdig met 's lands wetten is; de kamer der pairs heeft dit mede erkend, dan het gewezen ministerie heeft daarop geen het minste acht geslagen. — 4.) *Onverdraagzaamheid in het godsdienstige.* Een eeredienst is slechts heerschende; uit naam derzelve worden de ingezetenen van steden en dorpen opgeroepen, in klassen verdeeld, aan geheime reglementen onderworpen, schatplichtig gemaakt. Daarentegen worden de protestanten in hunne godsdienst gestoord en uit hunne kerken verjaagd. — 5.) *Gramschap tegen onafhankelijke lichamen.* Het gewezen ministerie heeft de uitvoering van regterlijke vonnissen belet en de regterlijke magt zelfs bij koninklijke ordonnantiën beleedigd; het heeft leden van de academie op eene willekeurige wijze doen afzetten; het heeft drie honderd generaals, die de eer des vaderlands waren, van de lijsten der armee doen uitschrapen. — 6.) *Verachting der wetgevende kamers.* Het bedrog en de geweldoefening bij de verkiezingen en meer andere ondernemingen of verzuimen zijn daarvan bewijzen. — Deze algemeene stellingen heeft de heer *Labbeij de Pompières* nader met bijzonderheden trachten te staven. Hij heeft niet verzuimd de aanvallen der gewapende magt op de burgers te Parijs, in November 1827, daarbij aan te halen.

Het voorstel van den heer *de Pompières* werd met de grootste aandacht aangehoord en er heerschte eene ongemeene stilte in de zaal. Dan weldra werd de vergadering hoogst onstuimig, gelijk uit het volgende korte verslag nader blijken zal.

De president: Wordt het voorstel van den heer *Labbeij de Pompières* ondersteund?

Links, met kracht: Ja! De president: nu zal de kamer te beslissen hebben of het voorstel in overweging zal genomen worden.

De heer *de Montbel* dringt er in naam der beschuldigde ministers op aan, dat het voorstel in overweging genomen worde.

De regter zijde te samen en met kracht: Ondersteund! komt, dadelijk stemmen!

Links: stemmen! stemmen!

De minister van binnenlandsche zaken verzoekt, dat het voorstel moge ter tafel gebragt worden, gelijk hetzelve is overgegeven.

De president: Ik zal het voorstel lezen.

De heer *Labbeij de Pompières*. Vergun mij, mijn heer. . .

De president: Ik zal uw voorstel lezen, gelijk gij het overleed hebt. Zoo luidt het woordelijk:

« Ik beschuldig de gewezen ministers van verraad tegen den Koning, dien zij van het volk vervreemd hebben; ik beschuldig hen van verraad tegen het volk, dat zij van het vertrouwen des Konings beroofd hebben.

« Ik beschuldig hen van verraad, wegens aanslag op 's lands constitutie en op de bijzondere regten der burgers.

« Ik beschuldig hen van afpersing, wegens het innen van onwettige belastingen en het verkwisten van 's lands gelden.»

De minister van binnenlandsche zaken: indien het voorstel zoo blijft, vraag ik het woord.

Regts, heftiglijk: Neen! neen! stemmen! dadelijk stemmen!

De president tot de regter zijde: het voorstel zal niet veranderd worden, daartoe heeft niemand het regt. (Regts: zeer goed!)

De heer *Labbeij de Pompières*: Ik heb gezegd, dat ik de eer had de kamer voor te stellen. . .

De president: de kamer kan thans alleen over het voorstel van beschuldiging beraadslagen.

(Regts, met drift: juist! zeer goed! stemmen! stemmen!)

Op de regter zijde is alles in beweging.

De president: de heer minister van binnenlandsche zaken heeft het woord.

De minister: Volgens het voorstel hebben de gewezen ministers den Koning van het volk vervreemd, en het volk van het vertrouwen des Konings beroofd. Tegen die twee stellingen protesteer ik uit alle magt; ik spreek ze, ten aanhoore van Frankrijk en Europa, met nadruk tegen. Neen de Koning is niet vervreemd. . .

(Algemeen tegengeroep ter linker zijde; storenis).

Eene menigte stemmen: Zoo is de meening niet.

De heer *Labbeij de Pompières*: Ik heb willen zeggen, dat de ministers getracht hebben den Koning van het volk te vervreemden.

Regts: Dat hebt gij niet gezegd.

De minister van binnenlandsche zaken tegen den heer *de Pompières*: Dan trek uw voorstel in.

Links, met kracht: Neen! neen!

De heer *Labbeij de Pompières*: neen, voorzeker, ik trek het niet in. Er ontstaat groot rumoer in de vergadering.

De minister: men heeft mij niet wel begrepen; ik heb willen zeggen, dat, zoo hij, die het voorstel gedaan heeft, niet bij de woorden van hetzelve blijft, hetzelve kan ingetrokken worden, om nader in andere woorden te worden ingebragt. Zoo lang dit niet gebeurd is, neem ik de woorden op, gelijk ze zijn, en logenstraf ze. Neen, de Koning is niet van het volk vervreemd, noch het volk van zijnen Koning; neen zoodanig feit is nooit volvoerd, of ondernomen. (Tegengeroep links; storenis.

Verscheiden stemmen: Volvoerd, neen: ondernomen, ja, ja, ja. —

Regts: stiltel tot de orde!)

De minister herhaalt zijn gezegde en voegt er bij: Ik beroep mij op de edele geestdrift, waarmede gij steeds alles geweerd hebt wat op 's Konings voorregten inbreuk kon maken; ik beroep mij op de gevoelens, die een iegelijk overmeesteren, bij het aanschouwen van *Karel X.*, den vader des volks.

Bij die woorden staan verscheiden leden van de regter zijde op en roepen: *Leve de Koning!* terwijl zij de armen omhoog heffen.

Links: En wij ook, *leve de Koning!* *leve de Koning!*, wee den ministers die verraad tegen hem gepleegd hebben!

Regts, op nieuw: *Leve de Koning!*

Links, met kracht: Ja, *leve de Koning!*

Dit tooneel houdt eenigen tijd aan. Het rumoer wordt steeds grooter.

De heer *de Pompières* verkrijgt eindelijk het woord en verklaart nader zijne meening.

De heer *Ravez* oordeelt, dat het voorstel moet gesplitst worden.

De heer *Sebastiani* merkt aan, dat het voorstel ingetrokken is, om het nader in andere woorden in te brengen.

De president geeft de manier van beraadslaging op, gelijk die bij het reglement is bepaald.

Links en Regts: laat ons naar de afdeelingen gaan, om het voorstel aan te hooren.

Eene menigte stemmen: Naar de afdeelingen! naar de afdeelingen!

Vele leden spoeden zich naar de deur.

De heer *de la Bourdonnaye* doet een bepaald voorstel om naar de afdeelingen te gaan.

Van alle kanten: Ondersteund! Ondersteund!

De heer *Patou*: Terstond.

De heer *de la Bourdonnaye*: Ja, terstond.

De president zegt, dat hij het nadere schriftelijke voorstel van den heer *Labbeij de Pompières* heeft ontvangen.

De minister van marine merkt aan, dat deze heer zijn eerste voorstel behoort in te trekken, alvorens men het tweede in de afdeelingen kan gaan aanhooren.

De heer *de Pompières* spreekt tegen den president.

De president: de heer *Labbeij de Pompières* verklaart zelf, dat hij het eerste voorstel ingetrokken heeft.

Links: Naar de afdeelingen! Naar de afdeelingen!

De heer *Babeij* merkt aan, dat de discussie moet voortduren, als zulks begeerd wordt.

De heer *de Montbel*: Ik draag voor, dat, wegens de ongepaste bevoordingen, over het voorstel niet zal beraadslaagd worden.

Regts: Ondersteund! — Links, met kracht: Neen! neen!

Verscheiden stemmen van dien kant: Nu begripen wij u.

Thans stijgt het rumoer in de vergadering ten top. Alle leden zijn in beweging. Sommigen gaan naar het spreekgestoelte, maar kunnen niet aan het woord komen; de anderen gaan naar den president; weder anderen verzamelen zich in groepen en zijn in driftig gesprek met elkanderen. De president roert ieder oogenblik de schel, en de vermoede deurwaarders roepen te vergeefs: *Op de zitplaatsen! stilte!*

Deze wanorde houdt lang aan. Eindelijk komt er weder een oogenblik stilte.

De president geeft op hoe de zaken staan.

De heer *Cambon* merkt aan, dat er geene beraadslaging over het eerste voorstel kan plaats hebben, uit hoofde hetzelfde beleedigend, voor den Koning is. De minister van marine zegt hetzelfde en doet opmerken, dat de voorsteller zelve verklaard heeft, dat hij zich in de woorden heeft vergist.

De heer *Babeij* oordeelt, dat het voorstel behoort gesplitst te worden.

Vele leden spreken nog voor en tegen. Nog tweemaal is er eene langdurige storing. De heer *de la Roche-Aucourt* beklint tot zesmalen toe het spreekgestoelte zonder aan het woord te kunnen komen. Er zijn leden in de vergadering die zich heesich geschreeuwd hebben. Eindelijk wordt bij meerderheid van stemmen, zamengesteld uit de linker zijde (de liberalen) en een dertigtal leden van de rechter zijde, besloten, dat men naar de afdeelingen zal gaan, om liet nadere voorstel van den heer *de Pompières* aan te hooren.

De vergadering wordt weder geopend en de heer *Labbeij de Pompières* doet het volgende eenvoudige voorstel: Ik draag voor, dat de Kamer de leden van het laatste ministerie beschuldige van afpersing en vervals. Genoegzaam eenparig, doch met verschillende inzichten, wordt besloten, dat dit voorstel in overweging zal genomen worden.

De bisschop van Amiens heeft het, in de tegenwoordige omstandigheden, noodzakelijk gekeurd, openlijk den lof te verkondigen van de jezuiten, die het gesticht van St. Acheul besturen. Hij heeft ten hunnen behoeve een herderlijken brief uitgevaardigd, die in alle kerken moet gelezen worden, en overal, waar zulks gebruikelijk is, aangeplakt.

De bisschop heeft, zegt hij, dezen brief noodzakelijk gekeurd om de eervoorwaardige geestelijken, die voor vervolging blootstaan, te troosten.

Van den 17. Junij.

De *Moniteur* behelst heden de lang verwachte koninklijke ordonnantie, betrekkelijk de seminariën der jezuiten. Met den 1. October moeten de middelbare geestelijke scholen van Aix, Billom, Bordeaux, Dole, Farcquier, Montmarillon, St. Acheul en St. Anne d'Adraj, welke, volgens de ordonnantie thans door lieden van eene niet toegelaten godsdienstige congregatie bestuurd worden, komen onder het bestuur der universiteit. Van dien tijd af mag niemand onderwijs in gestichten van opvoeding geven, ten zij hij schriftelijk verklare, dat hij tot geene onwettige godsdienstige congregatie behoort. — De minister van justitie heeft deze ordonnantie mede geteekend.

Bij eene tweede Koninklijke ordonnantie zijn bepalingen gemaakt omtrent het getal middelbare geestelijke scholen, het toelaten van kweekelingen op dezelve en de bezuiten, welke voor dezelve bestemd zijn. De bestuurders dezer scholen zullen door de bisschoppen, onder goedkeuring des Konings, benoemd worden. Deze ordonnantie is door den bisschop van Beauvais, als minister van eeredienst, mede geteekend.

Het dagblad van den gewezen minister *de Villele* roept uit: « De staatkundige vervolging (het voorstel tot het beschuldigen der gewezen ministers) is reeds begonnen; de godsdienstvervolging zal nu ook beginnen.»

Gisteren morgen was het gerucht algemeen, dat al de ministers, behalve die van eeredienst, hunne posten hadden nedergelegd. Men gaf tot reden daarvan eene verklaring, welke eenige thans te Parijs zich bevindende kardinalen en bisschoppen zouden uitgegeven hebben. Dit gerucht heeft zich echter niet bevestigd. Dan het schijnt vrij stellig, dat de ministers van inafne, van financiën en van buitenlandsche zaken hun ontslag begeerd hadden, indien de ordonnantie over de Seminariën der Jezuiten niet uitgevaardigd was geworden.

BRUSSEL, den 17. Junij.

Men dacht, dat de vervolging tegen de heeren *Eduard Dupetiaux* en *Tartier*, wegens nadruk van het boek van den heer *Asser*, geen voortgang zou hebben, wegens de verklaring van de raadkamer, dat daartoe geen grond aanwezig was. Dan zulks is het geval niet: de gemelde heeren zijn voor de rechtbank van Leuven gedaagd, op grond van art. 1 en 4 der wet van 25 Januarij 1817 en 425 van het strafwetboek.

ARNHEM, den 20. Junij.

Zijn K. H. de Prins van Oranje is gisteren voormiddag omstreeks tien ure alhier aangekomen en, na eenigen tijd in het Logement de Zon vertoefd te hebben, naar het Loo vertrokken.

Volgens de jongste tijdingen, is de Russische armee den 7. Junij op drie punten over den Donau gegaan. De Turken wilden wederstand bieden; daar echter 1000 kozakken van den Zaporowskischen stam, op welken zij inzonderheid rekenden, met hunnen heftman tot de Russen overgingen, werden zij, na een kort gevecht, geheel verstrooid. Het verlies aan de Russische zijde bedroeg 50 man; daarentegen zijn den Turken 12 kanonnen en een mortier ontnomen.

Berigten uit Weenen van den 12. dezer melden, dat het beschieten van Ibraïl of Braila den 22. Mei is begonnen. De belegerden hadden eenen wapenstilstand van drie dagen gevraagd, doch dezelve was hun door de Russen niet toegestaan. Overigens was deze vesting in goeden staat en rijkelijk van levensmiddelen voorzien. — Giurgewo is berend; de Turken houden zich daarin opgesloten. — Te Bucharost waren thans weinig troepen. Den 28. Mei waren in allerijl 5000 man naar Klein-Wallachije gezonden, wijl men gehoord had, dat de Turken bij Calefa (tegenover Widdin) een korps zouden bijeengetrokken hebben.

Mengelwerk.

IETS HET HOOGER ONDERWYS BETREFFENDE.

Met gespannen aandacht heeft een ieder, die eenigzins belang stelt in den goeden toestand van het Hooger Onderwijs, verwacht het begin der werkzaamheden van de commissie; bij Zr. Majesteits besluit van 13. April ll. bijeengeroepen, ten einde het gouvernement voor te lichten, door het geven van hun advijs, in sommige punten het Hooger Onderwijs betreffende. Niet alleen toch moeten de Hoogleraren, niet alleen de studerende jeugd, welken beiden deze zaken meer bijzonder aangaan, belang stellen in de verrichtingen dezer Commissie; maar buitendien trokken dezelve de aandacht ook van hen tot wien, die, hoezeer in geene onmiddellijke betrekking tot het Hooger Onderwijs staande, de zaken echter, hetzelfde rakende, van het grootste gewigt beschouwen. — Groot was dus de belangstelling, waarmede ook de schrijver dezes de vraagpunten doorlas, welke genoemde Commissie aan de onderscheidene academische senaten ter beantwoording had toegezonden, en welke door verschillende dagbladen aan het publiek medegedeeld, en dus aan deszelfs oordeel onderworpen zijn. — Over den geest, welken de zeer voorzichtige gestelde vragen schijnen te ademen, laat ik aan anderen over te oordeelen; ik wil mij thans alleen bij het onderwerp van eenige derzelve bepalen. — Het is mij pijnlijk onder het lezen voorgekomen, als of er onder de opge-

geven punten sommige waren, die, met betrekking tot de personen, aan welke dezelve ter beantwoording zijn voorgelegd (de professoren namelijk) verkeerdelijk of ten minste zeer onkiesch gevraagd waren; en hieronder meen ik met reden te mogen tellen:

1°. onder C. No. 15. « Zijn de kosten der examens te hoog? »

2°. » D. No. 2. « Zijn de collegiegelden, zoo als die thans betaald zijn, te drukkend voor de ouders? « kunnen zij ook als te winstgevend voor de Hoogleraren worden aangemerkt? »

3°. » D. No. 3. « Geven de collegiegelden ook aanleiding tot « het doen ontstaan van onaangenaamheden « of verkeerdheden in de betrekkingen tusschen « Hoogleraren en Studenten? »

Wat zal een Hoogleraar op zulke vragen antwoorden? Zijn eigen gevoel moet hem verbieden te zeggen, dat de kosten der examina niet te hoog, dat de collegiegelden niet te drukkend voor de ouders, noch te winstgevend voor hem zelve zijn; en zelfs dan, wanneer hij deze vragen in gemoede ontkenkend beantwoorde, zoude hij gevaar loopen, van door menschen, die niet van nabij met het wezen der zaak bekend zijn, van eigenbelang en hebzucht verdacht te worden. — Het is, om deze reden, en op uitnodiging van de redactie van onderscheiden dagbladen, dat ik UEd. mijne gedachten wil mededeelen, over het voornamste der drie zoo even vermeldde vraagstukken, omtrent de collegiegelden namelijk. Mogt ik in de beantwoording van hetzelfde vragen, zoo zal ik gaarne eene grondige terechtwijzing aannemen.

Indien men het doel der Hoogescholen en derzelver bestemming vraagt, zoo bestaan deze, behalve om als middel te dienen ter uitbreiding van beschaving, wel voornamelijk om meer onmiddellijk nuttige staatsdienaren en onmisbare leden der maatschappij te vormen. — Maar wat wordt er gevorderd in iemand, die zich op eene Hoogeschool wil voorbereiden tot eenigen gewigtigen stand in de maatschappij? Hiertoe wordt, mijns oordeens, behalve andere bijkomende omstandigheden, vereischt:

1.) Een natuurlijk gezond verstand, en een oordeel, dat door oefening en uitbreiding van kundigheden redelijk juist kan worden.

2.) Eene vrij groote mate van beschaafde kennis, welke volstrekt noodig is, om zich aan de academie behoort op zijn vak te kunnen toeleggen. — En laat ons nu onderzoeken, bij welken stand deze onmisbare mate van beschaafde kennis in den regel het meest gevonden wordt. Volgens mijn gevoelen wordt dezelve verkregen door eene zorgvuldige, maar onbekrompene (liberale) opvoeding. Waar deze opvoeding ontbreekt, vervalt alle denkbeeld van beschaafde kennis, want geene is de grondslag van deze. — Nu is echter de gelegenheid, om zijnen kinderen eene zoodanige opvoeding te geven, in den regel slechts het deel van den meer aanzienlijken man in de maatschappij. De aanzienlijke man in de maatschappij is doorgaans redelijk wel met ijdelijke goederen gezegend, en kan dus zijnen kinderen eene genoegzame som verstrekken, om aan de academie hunne kundigheden uit te breiden, en zich bekwaam te maken tot nuttige leden der maatschappij. Voor dezen zijn dus de collegiegelden, waarop het hier eigenlijk aankomt, niet te drukkend.

« Maar zegt men, dus moet alleen de zoon van den zoogenaamden fatsoenlijken man gaan studeren; en men mag den weg niet gemakkelijker maken voor den zoon van hem die tot den middelstand behoort; deze mag zich dus niet aan de academie voorbereiden tot een nuttig lid der maatschappij? » — Hierop antwoord ik aldus: in den regel moet de zoon van hem, die tot den middelstand behoort (en hieronder meen ik te mogen rekenen den hoerenstand, den winkelier, den slager, den bakker, den timmerman, den kleermaker, enz. enz.) niet studeren. Immers deze menschen zijn zeer dikwijls niet in staat om hunnen kinderen die opvoeding te geven, welke er volstrekt benoodigd is, om van een middelmatig student een nuttig lid der maatschappij te maken. — Heden ten dage ziet men eene menigte jongelieden uit deze klasse opgeleid tot den zoogenaamden geleerden stand, en inzonderheid tot predikanten, waarover straks nader. Als knapen, die de Latijnsche scholen bezochten, werden zij door hunne ouders bewonderd, en als rariteiten aan vrienden en bloedverwanten, als het ware vertoond; hierdoor werden zij over het paard geholpen, en voor hun volgend leven reeds bedorven. Zij kwamen aan de Hoogeschool wel voorzien van pedanterie op hunne zeer eenzijdige en bekrompene kennis, en zogen nog dagelijks van de vooroordeelen in, welke hunne ouders (wie toch zal ontkennen, dat zulke menschen, wat de studien ten minste betreft, zeer dikwijls bevooroordeeld zijn?) hun reeds als kinderen inplanteden. Zij zijn dus hoogstgebrekkige studenten; en wat zullen zij worden? — Slechte Begrijpsgeleerden, slechte geneeskundigen, allerslechtste godgeleerden. — Voor dezen middelstand dus zijn de collegiegelden niet te drukkend, want de tot denzelfden behoorende leden behoeven niet te studeren. — Ik houd het voor zeer nuttig, dat ook deze menschen hun verstand verrijken met beschaafde kennis, want beschaving moet geen monopolie zijn. Maar moeten daarom de menschen studeren? — Ik geloof integendeel, dat het voor de maatschappij hoogst na-deelig is, indien zij studeren. Er ligt toch den staat meer aan gelegen, om goede dan om vele regts- en godgeleerden te bezitten. Er ligt denzelfden meer aan gelegen, om goede gezetene burger-, handwerks- en kooplieden te bezitten, dan om overstromd te worden met eene menigte halfgeleerde ledigloopers, die zich niet bij de, hun door de omstandigheden als het ware voorgeschreven, loopbaan gehouden hebben, maar immer zich boven dezelve wilden verheffen. — En wat wordt het geval met de huisgezinnen van diegene uit den middelstand, die hunne zonen laten studeren? — Zij breken zich zelve den nek. Immers een vader, die een' zoon aan de Hoogeschool heeft, kan zijnen vrienden, die dezen koren bewonderen, geen glas bier, geen te woenen, voorzetten; hij onthaakt hen op wijn; eene zuster die een' student broeder kan noemen, kan toch dagelijks geen huiswerk doen; hij zoude zich deswegens bij zijne makkers moeten schamen: dus houden deze op burgermeisjes te zijn; zij beginnen zich voortaan alleen bezig te houden met haren opschik, en met de bewondering van haren geleerden broeder: en ziedaar reeds de beginselen van eene levenswijze, waarvoor die stand niet berekend is. — Te laat ziet de huisvader zijne verkeerde handelwijze in en het is met zijnen welstand gedaan.

Ik wil geenszins de uitbreiding der weelde, en de daardoor veroorzaakte nadeelen voor den staat toeschrijven aan het studeren van jongelieden uit den middelstand; misschien zoude ik dan oorzaak en uitwerksel onder elkander verwisselen; maar dit zal men mij toch wel toestemen, dat juist dit studeren aan vele burgerhuishoudens den doodstreek geeft. En nu — wie worden onze zoo nuttige en noodzakelijke middelstand? wie worden onze kleedermakers, bakkers, enz.? — *Vreemdelingen*, die, door het hier plaats grijpend gebrek uitgelokt, hun geluk in ons land gaan beproeven, en die, na eenen geruinen tijd de burgers uitgezogen te hebben, met Nederlandisch geld naar hun vaderland terugkeeren, en hierdoor een aanzienlijk nadeel aan onzen staat toebrengen.

Ziedaar het nadeel, in het studeren van jongelieden uit den middelstand gelegen; en moet men nu dit studeren te gewoet komen, door de collegiegelden of af te schaffen of te verminderen? Geenszins; dunkt mij, moet zulks plaats hebben. Veeleer geloof ik, dat het en voor de wetenschappen zelve, en voor de maatschappij van belang ware, de kosten

der studien nog te vermeerderen.

« Maar, zegt men misschien, zoo wordt immers de weg gesloten voor hem, die met eenen uitnemenden aanleg het geluk niet paart, van goederen te bezitten om dezen aanleg te volmaken. — Men herinnere zich echter dat het bovenstaande alles is voorgedragen als een algemeene regel, waarop de schrijver zeer gaarne uitzonderingen wil toelaten. Ook ons vaderland heeft te vele voorbeelden van groote mannen opgeleverd, die uit den zoogenaamden middelstand waren gesproten, dan dat ik zulks zoude ontkennen; maar hierom moet men den regel niet omkeeren. Immers indien een jongeling uit den middelstand eenen veel belovenden aanleg toont, en de middelen niet bezit, om zich naar de Hoogeschool te begeven, kan het gouvernement hem het genot geven der nu reeds bestaande beurzen; en ook zullen de professoren, hiervan houde ik mij overtuigd, geenszins aarzelen een zoodanigen student, zonder het betalen der collegiegelden tot hunne lessen toe te laten; en op deze wijze zullen ook de zoodanigen in staat worden gesteld om hunnen aanleg te kunnen ontwikkelen. Men behoeft dus volstrekt niet te vrezen, dat door mijnen voorgestelden regel aan veel belovende jongelingen de toegang tot beschaving zal worden gesloten. — In den regel houde ik het alzoo voor waar, dat de leden der meer beschaafde klasse in de maatschappij kunnen studeeren, en dat die van den middelstand niet moeten studeren: en ik besluit hieruit, dat de collegiegelden niet te hoog gesteld zijn, noch te drukkend voor de ouders der studenten.

Spoedig zal de ondervinding leeren, dat het gemakkelijk maken der Akademische studien niet het ware middel is, om tot het ware doel te geraken. Toen er voor eenige jaren een algemeen gebrek was aan predikanten, en vele leerstoelen onbezet bleven, nam het gouvernement den, wat de gevolgen betreft, misschien niet genoeg beredeneerde maatregel, om de studenten in de godgeleerdheid, behalve belangrijke voordeelen, welke deze bovendien genieten, geheel te ontslaan van het betalen der collegiegelden, voor zoo verre het de Theologische lessen betrof. — Aanstonds zag men het getal der godgeleerde studenten merklijk toenemen; nog ziet men hun aantal jaarlijks aangroeijen; en weldra zullen er misschien velen zijn, die niet kunnen geplaatst worden wegens het te groot aantal van proponenten. Vele zonen van burgerlieden gingen de akademie bezoeken; en dit was geene aanmoediging voor meer beschaafde jongelingen, om met hen hetzelfde vak te beoefenen; van waar men dan ook reeds tegenwoordig weinig zoogenaamde fatsoenlijke Theologen op de Hoogescholen aantreft. — Laatste genoemdde gaan liever tot een ander vak van studie over, en kiezen daartoe meestal de regtsgeleerdheid; en hierdoor wordt wederom een nieuw nadeel voor den staat geboren, daar er op deze wijze een veel te groot aantal jonge advokaten enz. zonder eenig vooruitzicht in de maatschappij leven.

Ik meen door bovenstaande aanmerkingen genoegzaam aangevoerd te hebben, dat het met het belang der maatschappij strijdt, om de Akademische Studien te gemakkelijk te maken. — Begint men nu te redeneren uit het belang der studien zelve, zoo zal men zeer ligt kunnen opmaken, dat ook deze niet eigenlijk bevorderd worden, door vele menschen tot dezelve op te leiden, maar veel eer door die alleen toe te laten, die er door hunnen aanleg, en door hunne uiterlijke omstandigheden in staat zijn gesteld, om zich, gedurende hunnen studententijd ten minste, onbekrompen en met kracht op dezelve te kunnen toeleggen. Dit verder uit te werken laat mijn bestek niet toe. Ik geloof dat ik voldoende heb geantwoord op eene vraag, welke mij toescheen, door de professoren niet zonder schijn van partijdigheid te kunnen worden beantwoord; en ik bealijn dus met de stelling, dat de collegiegelden niet behooren te worden vermindert, veelmin afgeschaft. H. R.

VERVOLG VAN HET OVERZICHT VAN EENIGE TURKSCH-PROVINCIEËN.

Servie is de beschaafde der Turksch-Slavonische staten, en bezit eene geschreevene taal, welke kracht van uitdrukking en sierlijkheid door hunne dichters in een helder daglicht is geplaatst. (*) De bevolking bestaat voor het grootste gedeelte uit Grieksche christenen, met een klein aantal Muzelmannen, die in de steden verspreid zijn. Toen prins EUGENIUS zich van Belgrado meester maakte, (in het begin der vorige eeuw) werd een gedeelte van dit land aan Oostenrijk afgestaan, welke mogendheid genoodzaakt was, ten gevolge der ongelukken in de volgende oorlogen, deze overwinning wederom te laten varen. In de laatste tijden heeft het kabinet van Weenen zich eene soort van beschermheerschap over Servie aangematigd. Men herinnert zich de achtervolgende opstanden van PASVAN-OGLOBE en CZERNI-GEORGE, tegen de Porte, die aan de Serviers het regt verzekerd hebben, om zich zelve te besturen en onder de wapens te blijven. Aan deze betrekkelijke onafhankelijkheid, zoo wel als aan de nabuurschap van Oostenrijk, moet men de werkeloosheid der Serviers in den Griekschen opstand toeschrijven. De Slavonische volkeren, welke de Russen in het hart van het Turksche gebied zullen aantreffen, door eensgezindheid van godsdienst tot hen getrokken, kunnen hun zekerlijk groote voordeelen schenken. Tot nu toe echter, hebben zij geen deel aan den Hellenischen worstelstrijd genomen, ofschoon ook de Grieken hunne geloofsgenooten zijn.

Alvorens verder te gaan, zullen wij het oog vestigen op de foederaliteit van het krijgswezen in Turkije.

Toen de Sultans zich van de heerschappij van Byzantium meester maakten, gelijk de Frankische Koningen van Gallie, verdeelden zij een gedeelte van het grondgebied onder de krijgslieden; een ander gedeelte werd tot het stichten en onderhouden van hunne moskeën bestemd; een derde gedeelte behielden zij voor zich zelve, om daarvan aan hunne agas, of aan hunne veldheeren, die zich tot het Islamismus bekeerd hadden, levenslang het leenbezit over te dragen. Deze leenen vermeerderden zij in Klein-Azië, Albanie, Bosnie en Macedonie. De aga, blootelijk vruchtgebruiker van de afgestane gronden zijnde, konde zich door aankoop tot erfelijk leenbezitter verheffen. Verzuimde hij zulks, dan werd, bij zijn afsterven, het land aan den meestbiedende, ten voordeele van den Sultan verkocht, of wel het bezit werd door de overige vassallen, gewapenderhand aan elkanderen betwist. Maar, volgens eene hoofdwet bij de Turken, moest alle landbezit, bij het overlijden van den bezitter, in de handen der Sultans terugkeeren, welke laatste, na daarvan een jaar lang de inkomsten te hebben genoten, den zoon van den aga daarmede begiftigde, of eenen zijner officieren, tot belooning in het bezit van het land stelde. Deze gewoonte is sedert lang in onbruik vervallen, en men zoude thans, onder de gunstelingen van den Grootten Heer, geen enkelen Bosnier, Albanier noch Aziaat aantreffen, die goedwillig zijnen zoon ontzetten zoude van hetgeen hij voor zijne erfelijke bezitting houdt. De aga's hebben, op hunne goederen, een gezag, als dat der oude patriarchen, en worden, wanneer zij ten strijde trekken, door alle hunne vassallen gevolgd. Deze, door geene krijgstuicht geregelde legerbenden, waarmede in een aanvallenden oorlog geen voordeel te behalen is, zouden niettemin voor een invallend leger, in het hart van het Rijk, allergeachtst kunnen zijn.

Europisch Turkije bevat 900 groote en 8000 kleinere leengoederen. In

Asiatisch Turkije telt men bijna hetzelfde getal. Er zijn familien, die sedert eeuwen enkele provincieën beheerschen, onder anderen de familie van KARA-OSMAN-OGLOBE en die der Chans van de Krim; deze laatste, die naar Romelie geweken is, sedert zijne landen door de Russen veroverd zijn, heeft van ouds aanspraak op den troon van Konstantinopel.

Bulgarië, de derde Turksch-Slavonische provincie, strekt zich uit van het oosten naar het westen, van de grenzen van Servie tot aan de Zwarte Zee. Ten noorden begrensd door den Donau, is zij ten zuiden door den bergketen van den Hemus bepaald, het laatste bolwerk, waardoor de natuur de hoofdstad des Rijks heeft beschermd. Deze provincie bevat meer dan een millioen inwoners, die meerendeels tot de Grieksche kerk behooren. Men spreekt er Grieksch en Slavonisch. De Muzelmannen zijn er talrijker dan in Servie. De Bulgaren, een vruchtbaar land bewonende, zijn vlijtig doch onwetend. Drie voorname plaatsen, Widdin, Silistria en Rudschuck, verdedigen de grenzen aan de boorden van den Donau. In de jongste oorlogen heeft deze provincie zeer veel geleden. Het Mahomedaansch gedeelte harer bewoners werd door de wapenen der Russen en door de pest bijna geheel en al vernield.

Wallachije en Moldavië mogen in onzen tijd beschouwd worden als afgescheiden van het Turksche Rijk; waaraan die vorstendommen tot nu toe onafgebroken schatplichtig waren geweest. Aanvankelijk bezaten zij een electief bestuur, doch in het begin der achttiende eeuw, ontnam de Porte hun het regt om hunne Vorsten of Hospodars te kiezen, en gaf zich zelve het regt om die te benoemen. Sedert dien tijd is deze waardigheid altijd aan Grieken van Fanar, (†) die met hunne onderhoorigheden den buit hunner plunderzucht verdeelden, terwijl de Turksche Diaksa's of intendanten, jaarlijks, met den firman in de hand, rundvee, granen, vruchten, hout en honderd andere produkten, van dit vruchtbare land, ten behoeve der hoofdstad, tegen willekeurig bepaalde en zeer geringe vergoedingen, kwamen wegslepen. Misdadigers, die aan de galeijen geketend zijn, zegt een beroemd reiziger, zijn de eenige menschen, die het lot der arme Wallachijers kunnen benijden.

Men gelooft dat de Wallachijers en Moldaviërs nakomelingen zijn van de Daciërs, wier grondgebied zij bewonen, alsmede van Romeinen, die hier eene volkplanting gevestigd hebben, en van Slavoniërs, die zich, na den inval der Barbaren, in dit land hebben nedergezet. De taal is een verbasterd Latijn met Slavonisch vermengd. Zij geven zich zelve den naam van Romani of Romaniasti, die waarschijnlijk van Romanus afkomstig is. De Transilvaniërs hebben denzelfden oorsprong, doch zijn, onder de Oostenrijksche heerschappij, nader aan de Duitsche zeden gekomen.

Sedert deze twee vorstendommen door Grieksche familien beheerscht worden, hebben aldaar zeer vele edelen of Bojaren hunne leenmannen vrij gemaakt en hun het regt van erfelijk bezit over hunne goederen geschonken. Thans worden de zonen der rijke Bojaren aan de Russische en Deutsche universiteiten opgevoed, en men heeft zelfs ook te Bucharest en te Jassy akademieën opgericht. De Romaniast heeft nog geene bloeiende nationale letterkunde, doch de heer ROSETTE, die een der kundigste Bojaren is, en zich onlangs te Leipzig heeft nedergezet, wil aldaar een tijdschrift in zijne landtaal het licht doen zien.

De Wallachijers hebben algemeen eene sterke lichaamsgeestelijkheid en een innemend voorkomen, doch, als bewoners van een vruchtbaar en barbaarsch land, zijn zij onwetend en traag. De naam Wallach, betekent in het Slavonisch Herder, en werd hun oorspronkelijk gegeven, tijdens hunne verhuizing met hun vee naar de andere zijde van den Donau. Zij vestigden verscheidene kolonien in sommige landstreken van Macedonie en Thracië, als ook langs de naauwten van het Pindisch gebergte. De nakomelingen dezer kolonisten, die even zoo oorlogzuchtig en herderlijk van aard zijn als hunne voorzaten, worden nog door den naam van Megalo-Wallach, dat is Grootte Wallachiers, onderscheiden. Zij hadden in Macedonie eene stad gebouwd, met name Voscopolis, die in de jongst verloopen eeuw door de Albaniers uitgeplunderd en vernield is geworden. De inwoners dezer stad hebben de wijk genomen naar Hongarië, waarvan de bevolking grootendeels uit Wallachijers bestaat, die eene afzonderlijke taal en verschillende zeden behouden van die der Slavoniërs en der Maggiaren, welke de grondbevolking van Hongarië uitmaken.

De Wallachijers en Moldaviërs zijn bijna allen der Grieksche kerk toegedaan. Zij hebben het Slavonisch alphabet aangenomen. Wallachije heeft eene bevolking van een millioen, en Moldavië van 400,000 zielen.

Wij hebben aan het hoofd van dit opstel aangemerkt, dat de Turken eene zeer onnaauwkeurige statistiek bezitten. De reden daarvan ligt in den aard van zulk een barbaarsch gouvernement. Zij hebben geen register van den burgerlijken staat; en doen geene opnemingen van de bevolking. Het bedrag van het hoofdgeld, over de Rajet (onderdanen) (§) geheven, is van geen nut om de bevolking te begrooten; deze belasting, eenmaal in de provincieën bepaald zijnde, moet altijd dezelfde som opbrengen, onverschillig of de bevolking vermeerderd of vermindert. Het eenige middel om de Turksche bevolking met eenige waarschijnlijke naauwkeurigheid te begrooten, is de gemiddelde som te nemen van de onderscheidene opgaven der meest geloofwaardige reizigers. Alsdan bekomt men het volgende resultaat.

BEVOLKING VAN EUROPISCH TURKIJE.

Wallachije en Moldavië.	1,400,000 zielen.
Servie.	950,000 "
Bosnie en Croatië.	700,000 "
Bulgarië.	1,200,000 "
Albanie.	800,000 "
Epirus.	370,000 "
Macedonie.	500,000 "
Romelie en Thracië.	2,300,000 "
Thessalie.	370,000 "
Griekenland (eigenlijk), Morea en Eilanden.	1,300,000 "

Te zamen 9,890,000 zielen.

Wanneer men nu deze bevolking in hare onderscheidene stammen scheidt, zal men de volgende getallen bekomen: anderhalf millioen Slavoniërs; twee millioen Turken; bijna een millioen Albaniers, en vijftienmaal honderd duizend Wallachijers en Romaniasti. De Grieken en Turken zijn over de geheele uitgestrektheid van het Turksche grondgebied verspreid; de Albaniers en Wallachijers zijn ook hier en daar buiten de provincieën van deze namen verstrooid.

Verdeelen wij daarenboven de geheele bevolking naar de godsdienst, welke zij belijden, zoo bekomen wij drie millioen Muzelmannen (de Mahomedaansche Slavoniërs en Albaniers daaronder begrepen); zes millioen Grieksche en Armenische Christenen; bijna vijfmaal honderd duizend Katholijken, en het overschot Joden.

Bij eene volgende beschouwing zullen wij Asiatisch Turkije tot ons onderwerp nemen.

(†) Het gedeelte van Konstantinopel, dat door Grieken wordt bewoond.

(*) Eene verzameling van Servische gedichten, die allezins lof verdient, werd onder andere in 1824 te Leipzig, in 3 deelen, in het licht gegeven.

(§) Rajet, met den Arab, uitgang at of et voor het meervoud, verkeerdelijk in de meeste nieuwspapieren Rajas genoemd.

